

QUI ÉS HARTMUT ROSA?

Hartmut Rosa (1965) és un sociòleg i filòsof professor a la Universitat de Jena, deixeble d'Axel Honnet i considerat un representant de la darrera fornada (la quarta generació, ja!) de l'Escola de Frankfurt, que ha fet una proposta fascinant: rellegir la història de la modernitat a partir del concepte d'*acceleració*. La societat moderna es troba a parer seu en una contradicció fonamental. D'una banda predica l'autonomia i de l'altra, accelerant tots els processos tecnològics i de canvi social fa impossible la mateixa autonomia que proclama. Les institucions socials mateixes estan corsecades a l'interior mateix per processos d'acceleració interna que les fan inviàbles.

L'acceleració social integra tres dimensions: la innovació tècnica, el canvi social (principalment en les institucions de producció i reproducció que són el treball i la família) i el *ritme de vida* (un concepte de la sociologia de Simmel que ell ha recuperat. Ser modern vol dir tenir la sensació que *vas de bòlit*, que no hi ha temps per a res, que lliurement ens hem imposat tantes obligacions que fins i tot ens hem acabat ofegant nosaltres mateixos. La nostra època simplement no suporta el pas lent: no podem esperar un minut perquè s'obri una plana web, no acceptem fer una cua, hem d'omplir al preu que sigui el temps d'oci i no podem estar 'sense fer res' ni durant les vacances. Ja Marx havia observat que el capitalisme porta en ell mateix la necessitat que totes les coses fermes i estables s'esvaeixin en l'aire. Cada cop més perdem la vida per guanyar un minut i fins i tot l'esport ha deixat de ser el conreu del cos per abocar-se a la conquesta del rècord. A tot arreu hem d'anar corrent i amb la quinta marxa posada.

En la modernitat tardana que estem vivint i patint tot ha de ser nou i tot ha d'anar de pressa. Volem ser 'nosaltres mateixos', volem ser 'autèntics' i d'aquest desig de ser autònoms, i de ser-ho ara mateix, no en traiem més que frustració i depressió perquè no tenim la possibilitat de 'donar-nos temps'. 'Paciència' és un mot desconegut per una modernitat que és ella mateixa estructuralment impacient. Si en teoria l'acceleració tècnica havia de ser una forma de facilitar el treball i d'augmentar l'oci (o això se'ns volia fer creure als inicis d'Internet!), en realitat el que ha acabat passant és que gràcies (des/gràcies!) a la tecnologia cada cop tenim menys temps i més angoixa. Les jornades laborals no només no han disminuït sinó que hom continua treballant a casa, dissabtes i diumenges, fascinats per la màquina boja i angoixats perquè la pressa ens devora. Cada vegada tenim menys temps quan, en teoria, tot semblava adreçat a fer-nos guanyar temps amb els aparells tecnològics. L'acceleració ens obliga a fer 'voluntàriament' el que no voldríem fer i fins i tot ens fa perdre la comprensió del que pugui ser la 'vida bona' perquè cada no res se'ns ofereix una nova possibilitat, suposadament més emocionant, més interessant, més plena i (en realitat) més frustrant.

Podem accelerar la vida (i la genètica ho fa cada dia amb les plantes, per exemple), de la mateixa manera com fins i tot en la música clàssica cada cop es toca a un ritme més *vivace*. O com cada vegada parlem més ràpidament. Accelerem, potser, perquè pensar ens fa por i perquè en un món amb poques seguretats comunitàries (amb *cap seguretat* comunitària de fet!) la velocitat ens evita el dolor d'un present miserios. Com ja havia intuït W. Benjamin cada cop tenim més experiències, però alhora cada cop tenim menys experiències *viscudes*. El concepte d'alienació de Habermas i Honnet és aquí central, en la mesura que l'alienació de la modernitat consisteix a ser incapaç de trobar un sentit al propi present.

Les institucions socials, donant-se elles mateixes un paper de modernització, estimulen el procés d'acceleració. I no deixa de ser paradoxal que siguin els

aparells institucionals, en teoria els garants de l'estabilitat, els qui convidin a viure acceleradament. La política mateixa és devorada per l'actualitat i la dessincronització social està a l'ordre del dia, com hom pot copsar només observant el nerviosisme dels mercats de capitals que han de guanyar cada dia en una cursa embogida i nihilista. La premsa governa el món, tot i que com va dir irònicament Fred Brooks a *The Mythical Man-Month* (1975): *treballant juntes nou dones no poden tenir un fill en un mes* i, per tant, l'error (de vegades directament suïcida) és inevitablement vinculat a una acceleració irreflexiva.

La democràcia, que premia la novetat, és en ella mateixa un sistema que porta inevitablement a l'acceleració i que ens fa creure que tot allò que volem és directament possible, sense preguntar-se pels costos del desig irreflexiu. D'aquí que les preguntes que cal fer: ens porta la democràcia a una situació de cul-de-sac irreversible, en una cursa de malbaratament de recursos? La política ha d'adaptar-se al ritme accelerat de les innovacions tecnològiques o ha de restaurar alguna forma d'autoritat per evitar la cursa cap a l'abisme? Respondre aquestes qüestions vol dir repensar en profunditat els límits del projecte modern. Dos llibres de Harmuth Rosa: *Acceleració, una crítica social del temps* (2005) i *Towards a Critical Theory of Late-Modern Temporality [Cap a una teoria crítica de la modernitat tardana]* (2010) han obert un camí d'anàlisi de la modernitat que potser en un moment o altre caldrà unir a les teories del decreixement. En tot cas, les aportacions de Rosa mereixen un debat.

,